

PRZYSIĘŻNY (81) ai

sg *m N* przysiężny (6). ◊ *G* przysiężn(e)go (2). ◊ *A* przysiężny (3). ◊ [*I* przysiężnym.] ◊ *f* [*G* przysiężn(e)j.] ◊ *n N* przysiężné (1). ◊ *A* przysiężné (1). ◊ *pl N m pers* przysiężni (7). ◊ *G* przysiężnych (3). ◊ *D* przysiężn(e)m (1). ◊ *A m pers* przysiężn(e) (9), przysiężnych (1); -(e) : -ych *ZapKości*er (7:1). [*subst* przysiężn(e)]. ◊ *I m* przysiężn(e)mi (46), przysiężnymi (1) *ZapKości*er (46:1).

Sł stp: przysiężny, przysiężni, *Cn* notuje, *Linde XVI* (jeden z niżej notowanych przykładów) – *XVII w.*

Przymiotnik od „przysięga”; *qui iuramento adhibetur Cn* (81) : *SarnStat* 815; [Dopiero wiencz gdy woiewoda [...] wedlie xziąg dawnich przissiężnich ucziny [...], będzie tho raczil crol iego mcz przyyaçz potwierdzicz *CorfusDocum* 1553 nr 83, 1553 nr 83].

Wyrażenie: »przysiężny list, zapis« = *umowa państwowa dotycząca zawarcia przymierza* [szyk 2:2] (3:1): *bomy wfczy panowye zyemyae Moldawfkiey od vyelyka afz do mala y wftħka slyachtha y wfczifħka zyemya mamy Myr y przifzyażne zapyfzy s wałą panyfką m. LibLeg* 6/191v; *athym obyczayemefczye do nalfego vyelkyego dworv poşlaly y pothem zaľzyażczye naľ zandaly, a byľzmy wam przyszyaľľzny lystħ poľlaly. LibLeg* 7/41, 6/77v, 158v; [Hospodar nasz Alexander [...] poslal swoye posly do wassey K. mczĩ [...], prossączy u ych mczĩ myru y pokoyu wieczistego y o listhy przysiężne *CorfusDocum* 1553 nr 85].

α. *W funkcji rzeczownika*: »przysiężne« = *opłata pobierana przez sąd za wysłuchanie przysięgi* (1) :

Szeregi: »pamiętne alias przysiężne« (1): *zá pámiętné aliâs przysiężné [pro Memoriali aliâs Pamiętne/ sive alio nomine Przysiężné JanStat* 502] nie więcéy ieno dwa groľzá bráć *SarnStat* 817.

[»przypowiedne alias (*a. alio vocabulo*) (*et*) przysiężne«: *Przypowiedne alias przysşszaszne. Item przypowiedne alio vocabulo przysşszaszne nuncupatem per capitaneos adinventum erat per eosque usque in praesentia regiminis nostri tempora percipi solitum WizytGn* 1511-12/21, 1511-12/21.]

a. *Zaprzysiężony; iuratus Mącz, Cn; sacramento imbutus a. rogatus, qui iuramentum exigit, qui sacramentum dixit Cn* (75) : *Vrządnicy ładowni wedle ftárego zwyczáiu máią być wybieráni y przyľiężni UstPraw* Cv; *Sędzyowie Zyemfcy y Grodczy/ Podľďkowie/ Pifárze máią być przyľiężni/ ktorzy ná rocech pierwfzych máią przyľiaż pod łtrácciem vrzędu. UstPraw* C3v, C3v; *Theż niľzi fie thám zámkną/ oláďzą miáľto ludem zbroynym/ náď kthorymi przeľożá zacne mieľzcżány przyľiężne BielKron* 234v; *Iuratus, Przişiężny to yeľt yáko by który przişiaġł. Mącz* 178c; *ZapKości*er 1587/70v, 1588/75; [7 kop marlic szacowanych przez przysiężne biaľskórniki kaźdą skóřę po jednemu groszu rachujác *InwMieszcz* 1574 nr 190].

Wyrażenia: »rada przysiężna« (1): *Iuratus senatus, iurati testes, Rádá y Swiádkówie przişiężni. Mącz* 178c.

»swiadek przysiężny« (1): *Mącz* 178c *cf* »rada przysiężna«.

Szereg: »iuratus abo przysiężny« (1): *pisarzow procuratorow voznich thak w sandziech ziemskich iako Groczkich prosá a-bi bili iurati abo przisiezni i przy sandziech abi bili obecni ZapWar* 1545 nr 2646.

α. *W funkcji rzeczownika*: »przysiężny« = *ławnik, członek kompletu sądzącego w sądach miejskich i wiejskich prawa magdeburskiego (niemieckiego); iurator Cn* (66) : *przed przifáżnymi łtal fię ieľt rozdzial miedzi Marcinem Smukala a miedzy wyzei napifanemi dziećmi ł strony Maćierziftego. ZapKości*er

1579/1; stalo łzye wdomu barthofza Swarki Soltifza myasteczka Kofczerziny: yprzet wŕzytkemy przifzefzynyemy, yfz slachetny Panowye Kofzyczkowfczy [...] otłofzeli pyenądze fzeŕfrankowyy swemu Imyem Ivrkowyy *ZapKościer 1582/29*; Stala łzyę vgodą wdomu barthofza Swarkyy a soltyfza Kofzczyerfke⁶⁰ y przet wŕzytkemy przifzefnemy Iako myedzy Gertrudą Gąmcziną a myedzi soltifzem Radąnfkym, yfz tak nalefzly przifzefzyny. yfz ta vczywa Gęmczina bela na tym Soltyftwę [*lege: Soltystwie*] wradányu 12 lath. *ZapKościer 1582/35v, 1582/28 [2 r.], 29v, 30, 31, 31v (62)*.

przysiężny czyj (1): Gdy bendą pyfzacz lata bofzego 1584 a ktoby [*lege: ktora by*] strona strony thego kupu nyetrzymala przepada wyny 10 slotych na Ratus a nam przyfzyełznyem walzym pywa Kofzczyerfkiego *ZapKościer 1582/8v*; [nijaki Matys Vilin, [...] że jest przysiężnym żuławskim, nic nie płaci *LustrMalb II 14; ŹródłaEkMalb II 5*].

Zestawienie: »starszy przysiężny« (3): Gdzye przytym byely vczywy ludzyę przytym darowanyu Iako Pan Marczyn Skyba starfzy przifzyełzny Iacobus pyfzarfz Kofczerfki Matyfz stęfzyczye *ZapKościer 1587/70v, 1584/51, 1587/71v*.

b. [Potwierdzony przysięgą]: A tak potrzeba iest tego wedle przymierza a przysiężney przyiazni y też sąsiedztwa [...], aby [...] wszyscy w pokoju dobrze żyć y bezpiecznie wszędzie żyć mogli. *CorfusDocum 1562 nr 102.*

Synonimy: a.a. cf PRZYSIĘGLY.

Cf NIEPRZYSIĘŻNY, PRZYSIĘGLY, PRZYSIĘŻNIK, [PRZYSIĘŻONY]

MN